

stændig entig med ham i, at, naar man vil konservere de nuværende Gaarde, saa gaar det ikke an at gaa ned til 1 Tønde Hartkorn, gaar det ikke an nu at indskrænke sin Fordring med Hensyn til Hovedparcellernes Størrelse til, at de kun blive paa 1 Tønde Hartkorn. Den høitærede Minister veed godt, at jeg dertil er entig med ham, og den høitærede Forsamling veed det ogsaa. Jeg udtalte jo blandt andet, da jeg første Gang havde Dødet, at jeg heller ikke kunde erkjende, at paa Selvetergaarde 1 Tønde Hartkorn er tilstrækkelig til Hovedparcellerne, og jeg opfordrede derfor netop den høitærede Minister til, naar han vilde være ved disse Forhold, da ikke ad Bevillingsveien at tillade, at Selvetergaardene syntes ned til kun at blive nominelle Gaarde, derved at der kun bliver 1 Td. Hartkorn tilbage ved dem. — Som denne Hovedsaak er utalssaa fuldkommen entig, men derfor behøver Entigheden sandelig ikke at strække sig til Lovforslaget hverken i dets Helhed eller i dets enkelte Paragrafer. — Det forekommer mig, at den høitærede Minister havde fuldstændig Ret i en Uttalelse, han brugte, nemlig den, at Benyttelsen af den naturlige Omfordelingsret nødvendigvis maatte være Kontrol undergivet paa Godserne ligesaa fuldt som paa Selvetergods, hvor den føres gennem Udskiftningsreglerne. Sagen er jo nemlig netop den, at der aldeles ikke føres nogen saadan Kontrol paa Selvetergods. Der paases aldeles ikke Noget i saa Henseende for dets Bedkommende, og jeg tvivler paa, at det kan formenes en Selveterbønde at bortleje eller at bortforpagte et hylletfomhelst Stykke af sin Jord, som han vil. Det er kun, naar han vil sælge til fremmed Mand, at Kontrollen træder til. Jeg tror alissaa ikke at feile i, at Omfordelingsfriheden i den Forstand, hvort vi omtale den for Godsernes Bedkommende, er fuldstændig tilstede for alle andre Stæde i Landet. Der er selvfølgelig Grændser for den, og, saavidt jeg mindes, tilstede man saaledes ikke, at Letemaal indgaas for længere Tid end 50 Aar, men det er jo ogsaa en smul og røm Tid at kunne raade frit over sin Jord til Fordel for anden Mand uden at lade Hartkornet følge med. Jeg har udtrykkelig udtalt, at Kontrol-

len med Godseierens Omfordelingsret er rigtig, forsaavidt den er nødvendig for at paase, hvad Lovgivningen fordrer, nemlig Tilstedelivelsen af det nuværende Antal af virkelige Gaarde, men udover dette ser jeg ikke, hvorfor man mere overfor Godseierne end overfor alle Andre skal komme med særlige generende og indskrænkende Bestemmelser. — Jeg er dernæst ganske entig med den høitærede Minister i, at tidligere var saa at sige al ufri Jord i Landet fæstetligtig, men derfor har dog ingensteds Begrebet „Fæstetjord“ eksisteret. Hvorfor var nemlig næsten al Jord her i Landet fæstetligtig, indtil Udskiftningen kom? Jo, ganske naturligt, fordi Gaardene vare fæstetligtige, og fordi næsten al Jord dengang laa under Gaardene. Men den Jord, der ikke laa under Gaardene indtil Udskiftningen, var derimod ikke fæstetligtig og har aldrig været det. Alissaa have aldrig de to Begreber „Bønderjord“ og „Fæstetjord“ været synonyme. Fæstetligten har aldrig ligget paa Bønderjorden, men kun paa Bøndergaardene. Bestemmelsen om, at Gaardene ufravigelig skulle bortfæstes, behøver sig jo kun som en Indskærpelse af, hvad allerede Danst Lov sagde, skøndt meget ansete Jurister kort forveien havde udtalt, at Danst Lov ikke sagde noget Saadant; Forordningen af 19de Marts 1790 udtalte sig, som sagt, som om den kun var en rigtig Fortolkning og en Indskærpelse af den gamle Lov, idet den paabød, at enhver Gaard skulde bortfæstes. Men samtidig med den allerede saa Dage eller dog ialtfald saa Maanederefter, blev netop det Spørgsmaal reist: „Ligger Fæstetligten alene paa Gaardene, eller ligger den paa Jorden?“ Det er forsaavidt interessant, at Spørgsmaalet kom frem saa kort Tid efterat Forordningen af 1790 var udkommen, idet Fortolkningen alissaa blev given af selve Forordningens Frembrædere. Forordningen var, som nævnt, af 19de Marts 1790, og den Rancellisfrivelse, hvortil jeg hentyder, der fortolkede den, var af 31te Juli 1790. Men den siger nu udtrykkelig, at de Jorder, der ikke ligge i Gaardbrug, ikke ere fæstetligtige. Det er efter den Gaardene og ikke Husene, som ere fæstetligtige (Brock: Men al Jorden under Gaardene!) Nei,